

Podium voor initiatiefnemers

Trendbrief 4

NEDERLANDBOVENWATER

Podium voor initiatiefnemers

Vloerbare verhoudingen

In een avonturenroman verlopen zoektochten volgens een vast stramien. Na een vaak barre tocht, waarin de held tal van ontberingen moet doorstaan, wacht hem aan het einde de beloning. Zo vindt Jason met de Argonauten het gulden vlies en komt Odysseus uiteindelijk weer thuis. In de geschiedenis van verhoudingen tussen publiek, privaat en particulier verlopen zoektochten waarschijnlijk even moeizaam maar met een minder voorspelbaar resultaat. Het is vooral een trektocht en verre van een georganiseerde reis. Achteraf is alles verklaarbaar, vooraf weinig voorspelbaar. Veel diensten vinden hun oorsprong in het particuliere initiatief. Of het nou gaat om cultuurinstellingen, drinkwaterbedrijven, droogmakerijen, energiebedrijven, natuurmonumenten, spoorwegen, vuilophaaldiensten, waterschappen, woningcorporaties of zorgcentra, het zijn individuen die initiatief hebben genomen en vervolgens organisaties hebben opgezet.

Vrijwel alle diensten vinden hun oorsprong in het particuliere initiatief.

Uit wetenschappelijk onderzoek door het Rathenau Instituut blijkt dat overheden de potentie van een nieuwe dienst door de eeuwen heen zeker niet als eerste herkennen of erkennen. Ter illustratie een citaat uit Tweede Kamerstukken naar aanleiding van introductie van de telefoon aan het einde van de 19de eeuw: *Als een uitsluitend lokaal communicatiemiddel vertegenwoordigt de telefoon in de visie van de Rijksoverheid geen algemeen maatschappelijk belang. Zijn werksfeer is per definitie beperkt, terwijl slechts een klein deel van de stedelijke ingezetenen zich een abonnement kan veroorloven. Voor de overheid is dus geen taak weggelegd.* In 1913 werden telefoonnetten ondergebracht bij wat in 1928 het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (PTT) zou gaan heten.

Geredeneerd vanuit het publieke domein, tekent zich voor nieuwe diensten het volgende patroon af: negeren of terughoudend reageren, meestribbelen, overnemen, afstoten. Wat particulieren initiëren en wat vervolgens door velen zeer van belang wordt geacht, wordt door overheden overgenomen en via regelgeving geüniformeerd en vervolgens uit verlangen naar meer dynamiek of uit financieel oogmerk verkocht aan private partijen. Pluriformiteit gaat zo eerst over in uniformiteit en vervolgens in geüniformeerde pluriformiteit. Of dit patroon ook in de 21ste eeuw nog geldt, is de vraag om reden van oneindige mogelijkheden van rechtstreekse verbindingen tussen mensen die vragen en aanbieden via ICT.

Terugblik op de 20ste eeuw

In het Nederland van precies honderd jaar geleden, beschikte 0,2 procent van de bevolking over elektriciteit en 0,0003 procent over een auto. De gemiddelde levensverwachting lag iets boven de vijftig jaar. Vooral na de Tweede Wereldoorlog is de gemiddelde welvaart ('profit') aan een niet eerder vertoonde opmars begonnen. Aanvankelijk blind voor negatieve effecten voor onze leefomgeving ('planet'). Grof vuil werd in tijdelijke kuilen gestort, roofvogels legden het loodje door ophoping van het aanvankelijk als wondermiddel geziene DDT en dode vissen dreven met duizenden op gifgroen open water. De laatste overvliegende uilen symboliseerden een wijsheid die langdurig met verlof was. Particulieren werden bang en onderschreven de urgentie er iets tegen te doen. Vanaf eind jaren zestig creëerden overheden condities in de vorm van een explosie van milieuwetgeving, waardoor onder meer de kwaliteit van het oppervlaktewater spectaculair is verbeterd. Ook op sociaal vlak ('people') kregen arbeidsomstandigheden en sociale rechten een wettelijke verankering. Overheden trokken taken naar zich toe en namen verantwoordelijkheden op zich. Even leek Utopia binnen handbereik, totdat begin jaren tachtig sprake

was een economische recessie ('profit') met werkloosheidspercentages tot zeventien procent. In 1984 piekte de trend van toenemende collectieve uitgaven in relatie tot het BNP: 70% waar het in 1910 nog maar ging om 10%. De balans tussen 'people', 'planet' en 'profit' was nu verstoord ten koste van 'profit'. Inmiddels weten we dat het bereiken en het behouden van een gezonde balans tussen deze drie kapitalen een enorme opgave is en dat hiervoor al snel naar overheden wordt gekeken.

De laatste overvliegende uilen symboliseerden een wijsheid die langdurig met verlof was.

Nederland stond in de recessie in de jaren tachtig niet alleen, en sloot aan bij een trendbreuk naar een (neo)liberaal tijdperk met ruim baan voor vooral grote private ondernemingen. In deze Westerse wind zijn publieke diensten geprivatiseerd en zijn multinationals bepalende partijen geworden. Hoge werkloosheidscijfers slonken en economische groei-cijfers deden weer denken aan de jaren zeventig. Publieke partijen verstonden zich voornamelijk met private partijen. Duurzame ontwikkeling leek vanaf 1987, het jaar waarin het rapport 'Our common future' ('people, planet, profit') van de VN-commissie onder leiding van de toenmalig Noorse premier Gro Harlem Brundtland verscheen, vooral een zaak van alom vertegenwoordigde overheden die in talloze publicaties en op congressen het thema 'duurzaam en integraal' als een nieuw geloof predikten. Ondernemers zagen het toen als luxe en wezen er op dat er ook geld moest worden verdiend. Bij particulieren was er een begin van een onderstroom die zich liet inspireren door maatschappelijke organisaties die het rapport van Brundtland omarmden. Utopia leek terug in de laatste jaren van de vorige eeuw. In de euforie rondom de nadere millenniumwisseling hielden krantenkoppen ons voor dat geld voor bijna niemand meer een beperkende factor zou zijn. En dat geopolitieke spanningen en oorlogen achter ons zou-

den liggen, arbeidsomstandigheden steeds beter zouden worden en milieuproblemen technisch konden worden opgelost.

In deze Westerse wind zijn publieke diensten geprivatiseerd en zijn multinationals bepalende partijen geworden.

Blik op de 21ste eeuw

Na de millennium-euforie volgden de beurskrach van 2001 en in Nederland twee politieke moorden. Particulieren kwamen in opstand tegen het huwelijk tussen overheden en grote marktpartijen en eisten meer dan brood en spelen. Maar als het even kan wel met behoud van verworven rechten. Politieke hervormingen kwamen niet of moeizaam van de grond en toch gingen we er in financieel opzicht gemiddeld nog steeds op vooruit. Zelfs op Prinsjesdag 2008 was er volgens premier en vicepremier niets aan de hand. Een maand later viel Fortis en begon het oplopen van staatsschulden en het opendraaien van geldpersen. Omdat onze democratie zich slecht verhoudt tot economische krimp, iets dat eerder in de geschiedenis steevast tot oorlog heeft geleid om vervolgens weer op te bouwen, raakte de mondiale financieel-economische crisis pas jaren later het dagelijks leven van particulieren. Anno 2015 weten we dat alleen miljardairs, multinationals en meesters in de ICT winnaars zijn van de economische crisis en dat uiteenlopende crises bij ons bestaan horen. Politieke daadkracht vereist akkoord-dansen en reikt zelfs dan niet verder dan aanpassingen binnen systemen uit de 20ste eeuw of zelfs daarvoor. Overheden zullen naar verwachting in afnemende mate beschikken over middelen, waardoor collectieve uitgaven permanent onder druk staan. Niet voor niets sprak onze koning tijdens zijn eerste troonrede op Prinsjesdag 2013 van een participatiestaat. Dertig jaar na de sociale hangmat, via een sociaal vangnet naar collectief individuele zelfredzaamheid voorbij de deurmat.

Dertig jaar na de sociale hangmat, via een sociaal vangnet naar collectief individuele zelfredzaamheid voorbij de deurmat.

Voor hen die het aankunnen, is dit het moment van bevrijding van zekerheden uit het verleden. In hun beleving maakt te veel zekerheid niet sterk maar juist kwetsbaar. Voor hen is de toenemende spanning tussen mensen en systemen een fascinatie en een inspiratiebron. Voor hen die de dynamiek amper kunnen bijbenen vormen eigen zekerheden juist bakens. Voor overheden geldt dat zij niet langer in staat zijn het woud aan publieke regels en wetten te handhaven. Alleen al voor de publieke geloofwaardigheid zal moeten worden gesnoeid met steviger materieel dan een nagelschaartje. Sturen zonder geld vereist faciliteren met inspiratie, maar dat staat bij overheden nog in de kinderschoenen. Particulieren handelen met elkaar via marktplaats zonder belastingafdracht, richten wekelijks gemiddeld twintig coöperaties voor energie en grondstoffen op, dwingen retailers tot beter vlees dan plofkoppen en investeren zelf in cultuur en natuur. Ondernemers realiseren uit welbegrepen eigenbelang doorbraken waar het gaat om duurzame ontwikkeling. Het eerdere beeld van duurzaam als luxe heeft plaats gemaakt voor verdienpotentieel en imago. Koplopers raken dicht aan een circulaire economie en nemen ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid, variërend van levering van schoolfruit en voedselpakketten tot adoptie van cultuurinstellingen en sportvoorzieningen. Techgiganten als Amazon, Apple, Facebook en Google staan op het punt om publieke diensten (bijvoorbeeld openbare verlichting met oog op data) en informatievoorzieningen (bijvoorbeeld wegverkeer en openbaar vervoer) over te nemen. Het aantal zzp-ers, grotendeels uit eigen keuze, groeit in de richting van een miljoen.

Publieke partijen verkeren in vertwijfeling: initiëren kan de roep om middelen aanwakkeren, realiseren is het domein van marktpartijen en faciliteren wordt niet zelden opgevat als terugtrekken. Zijn Rijk, provincies en gemeenten commensalen in het Huis van Thorbecke of ligt er wel degelijk een rol voor overheden? Bijvoorbeeld op Europees of nationaal niveau in het bereiken en het behouden van een vitale balans tussen ‘people’, ‘planet’ en ‘profit’, in het temmen van marktpartijen die puur winstgedreven uit de bocht vliegen en hun maatschappelijke verantwoordelijkheid verzaken, in het bereikbaar houden van vitale diensten voor sociaal kwetsbaren en in behoud van veiligheid. Over de meerwaarde van overheden op lokaal en regionaal niveau zijn gesprekken gevoerd met tien particuliere initiatiefnemers en/of initiatiefrijke private ondernemers. Per gesprek stonden drie vragen centraal. (1) Wat maakt uw onderneming bijzonder? (2) Waar hebben overheden geholpen? (3) Wat verwacht u nog van overheden? Voor zover mogelijk of relevant is het begrip ‘overheden’ gespecificeerd. De keuze van de geïnterviewde personen, die inherent aan een selectie arbitrair is, is ingegeven door hun verbintenis met gebiedsontwikkeling en door hun onderlinge complementariteit.

Zijn Rijk, provincies en gemeenten commensalen in het Huis van Thorbecke of ligt er wel degelijk een rol voor overheden?

Tien initiatiefnemers

1. Maurice Beijk: Unipro

1. Unipro is een internationaal opererende fabrikant die alles levert voor het leggen, onderhouden en renoveren van alle soorten vloeren inclusief (epoxyhars) gietvloeren. Een chemisch bedrijf, opgericht medio 20ste eeuw. In 2014 heeft het bedrijf een verhuizing en een metamorfose doorgemaakt. Letterlijk in alles klinken duurzame principes door, variërend van het grootste sedumdak van Nederland en totale verwarming met slechts vier palletkachel tot integratie van arbeidsgehandicapten en intensieve samenwerking met ROC's. Het bedrijf uit Haaksbergen is winnaar van de Groene Twinkeling, de jaarlijkse prijs van milieu- en natuurorganisaties voor de groenste onderneming van Overijssel. Voor de realisatie van het complex heeft het bedrijf niets aanbesteed maar gewerkt op basis van vertrouwen. Afspraak is afspraak en bij noodzakelijke wijzigingen is de opdrachtgever actief betrokken.
2. De gemeente heeft het ruimtelijke proces inclusief de bouw van een innovatief bedrijfspand op zijn minst niet in de weg gezeten en is inmiddels een partner bij het uitrollen van het verduurzamingsconcept tot een gebiedsontwikkeling. Unipro en gemeente voeren samen gesprekken met andere ondernemingen, zoals AKZO, om op een nieuwe leest te gaan werken. Zo kan een bijzonder bedrijventerrein ontstaan. Vooral Unipro is initiatiefnemer en de gemeente verstaat de kunst ontwikkelingen te faciliteren.
3. De onderneming verwacht ruimte voor verder duurzaam ondernemerschap. Dit reikt verder dan het bedrijf zelf. De ontwikkeling van het bedrijventerrein inclusief aantrekken en toelaten van andere bedrijven hoort daarbij. Verduurzaming impliceert immers ook een zodanige combinatie van ondernemingen dat meervoudig gebruik kan worden gemaakt van voorzieningen zoals een wateropslag en dat wellicht het teveel aan CO2 van de een goed is voor het werkproces van de ander. Deze beoogde verduurzaming op gebiedsniveau is een organisch proces dat vooral in handen moet blijven van de entrepreneurs binnen ondernemingen.

2. Wim Diepeveen: ReggeStroom

1. ReggeStroom is een lokaal duurzaam energiebedrijf, in 2011 gestart als coöperatieve vereniging onder het motto 100% lokaal, 100% duurzaam. In de visie van het bedrijf staan drie transities centraal: naar duurzame energie, lokale energieopwekking en zelforganisatie. In de regio Overijssel wordt jaarlijks ruim één miljard aan energiekosten uitgegeven. De coöperatie streeft ernaar een deel van dat geld in de eigen omgeving te houden en ten goede te laten komen aan de lokale economie en de lokale werkgelegenheid. ReggeStroom is een particulier initiatief met een gezonde bedrijfsvoering, zonder enige afhankelijkheid van subsidies.
2. De gemeente heeft moeite te erkennen dat de gemeentelijke doelen voor duurzame energie, inclusief bemensing van het energieloket, volledig worden gerealiseerd door ReggeStroom. De provincie heeft het netwerk Duurzame Dorpen, waar ReggeStroom deel van uitmaakt, gefaciliteerd. Samen met initiatiefnemers denkt de provincie na over verdere stimuleringsmaatregelen. Het Rijk staat wat betreft energie pal naast grote klassieke spelers en stimuleert het gebruik van olie, gas en zwaar gesubsidieerde kolen. Mooie aanbestedingswoorden over 'fair level playing field' ten spijt, van een gelijk speelveld voor fossiele en duurzame energie is geen sprake.
3. ReggeStroom gunt het Rijk de moed om van de markt voor energie een vrije markt te maken. In die vrije markt kan de omslag naar lokaal en duurzaam zorgen voor een schonere leefomgeving, een krachtige economische impuls, beter verdeelde welvaart en meer maatschappelijke samenhang. Na decennia van woorden in nota's is het tijd voor daden.

3. Marcel van Dijk: Oogenlust

1. Oogenlust creëert sfeer en belevingswaarde tijdens evenementen, bijzondere gelegenheden en stijlvolle diners in het hogere marktsegment. Anderhalf jaar na de opening van een waar belevingspand in Eersel is het een wereldspeler. De boodschap van een opdrachtgever, variërend van presidenten en sjeiks tot ceo's en mediasterren, wordt door creatieve geesten vertaald naar de aankleding van ruimtes. Waar nodig of gewenst worden in een atelier unieke stijlproducten ontworpen. Er werken veertig mensen in vaste dienst met een schil flexibel inzetbare mensen. Het bedrijf staat voor inlevingsvermogen, topkwaliteit en snelheid.
2. Gemeente en provincie hebben het concept omarmd en de vergunningen voor de bouw van een prachtig complex zijn verleend. Maar daarmee ben je er nog niet. Tijdens het bouwproces bleek het om bouwtechnische of bedrijfs-economische redenen soms nodig af te wijken van eerdere gedachten. Zo is een houten wand niet geheel maar gedeeltelijk in Robinia uitgevoerd. En is het dak van het magazijn niet met zink bedekt maar met zinkkleurige platen. Overheden blijken dan weinig flexibel en houden vast aan aanvankelijke gedachten, terwijl de werkelijke kosten pas duidelijk worden tijdens de feitelijke uitvoering. Ook archeologisch onderzoek moest en zou geschieden, ook al wist een archeoloog vooraf dat het vrijwel zeker om vondsten zou gaan die in de streek zeer algemeen zijn (boerderijresten uit de kopertijd). Aanpassingen voor rekening van de initiatiefnemer bedragen € 60.000, een bedrag dat ook aan verdere verduurzaming had kunnen worden besteed.
3. Van overheden wordt meer flexibiliteit en maatwerk verwacht. In een zo dynamische en diverse wereld is dat een vereiste om financieel gezond te kunnen ondernemen. Maar de starheid ligt beslist niet alleen op het bord van overheden. Die worden niet zelden in de mangel genomen door bewoners in de omgeving, die voor anderen absolute gelijkheid eisen. Waarom daar wel en hier niet? Vriendjespolitiek? Nederlanders voelen zich snel achtergesteld.

4. Bart Heijenbrock: MOD-Invest

1. De oprichters van MOD-Invest zijn new-kids-on-the-block op de woningmarkt. Ze hebben een achtergrond in respectievelijk de productie van consumentengoederen en winkelevastgoed. Dat een product digitaal ontworpen wordt, voor het in productie gaat, is bij consumentengoederen zo vanzelfsprekend dat zij dit model kopieerden en verrijkten met werkwijzen zoals die in de auto- en luchtvaartindustrie gebruikelijk zijn. Woningen worden volledig 3D ontworpen en vaste toeleveranciers met dezelfde softwarepakketten prefabriceren de onderdelen op maat. Dit levert niet alleen kostenbesparing, maar ook tijdswinst op in het bouwproces. Tijd die wordt geïnvesteerd in kopersbegeleiding. MOD-Invest wil bewijzen dat betaalbaar maatwerk ook in de woningbouw mogelijk is.
2. MOD-Invest kreeg de kans om hun kijk op bouwen te presenteren op een bijeenkomst van Provincie Utrecht voor ontwikkelaars en gemeenten. Dit leidde tot uitnodiging van menig gemeente om eens te komen praten. Het bood de onderneming de mogelijkheid om naamsbekendheid te verwerven in een relatief onbekend netwerk. Gemeente Zeist deed een aanvraag en MOD-Invest werd geselecteerd. De vraag was groter dan het aanbod. Door kopers geacordeerde ontwerpen zijn aan toeleveranciers gezonden. De assemblage van de woningen zal spoedig starten.
3. Wil het bedrijf het concept van projectmatig particulier opdrachtgeverschap (PPO) verder kunnen ontwikkelen, zijn nieuwe selectiecriteria van overheden nodig. Want nieuwe oplossingen scoren slecht op oude criteria. Advies aan gemeenten: geef bouwvelden uit en voer zelf regie op openbare ruimte met een hoge kwaliteit die het niveau van de woningen evenaart. Kijk naar het verleden: de plannen van Berlage blinken ook nu nog uit in kwaliteit omdat gemeenten regie voerden en een helder profiel streng bewaakten. Provincies zijn ideale partijen om de kennis en ervaringen van valkuilen en goede voorbeelden met en tussen gemeenten te delen.

5. Ronny Hooch Antink: LOC7000 eventmanagement

1. LOC7000 organiseert evenementen. Spraakmakend is Lowlands in Dronten, dat in samenwerking met Mojo Concerts jaarlijks minimaal 50.000 mensen op de been brengt. Gedurende vijf weken kenmerkt het gebied zich door stromen van mensen en goederen. Het bedrijf creëert tijdens Lowlands voor de deelnemers een andere wereld, een ontmoetingsplaats voor mensen uit alle denkbare hokjes. Het is een beleving die niet ophoudt bij afloop van het evenement. Het raakt mensen in hun positieve kijk op elkaar en geeft weer hoop.
2. Vanwege de noodzaak van continuïteit is gekozen voor grondposities voor het houden van evenementen. Als gevolg van de beperkte gebruiksperiode drukken grondlasten stevig op de exploitatie van onder meer Lowlands. Voor een zo uitgestrekt en goed ingericht gebied in een tijd van groeiende vraag naar evenementen zou het logisch zijn het gebied intensiever te gebruiken. Provincie en gemeente bepleiten dat ook in verband met inkomsten en imago. Dezelfde overheden voelen (nog) onvoldoende urgentie om te investeren in infrastructuur, iets dat in verband met mobiliteit een vergunningsvoorwaarde is. Naast infrastructurele beperkingen, is er ook milieuregelgeving die niet helpt. Enerzijds gelden stringente voorwaarden voor geluid en licht, anderzijds frustreert regelgeving de winning van energie uit afvalwater dat tijdens evenementen wordt geproduceerd. Jaren van overleg met het waterschap hebben nog amper wat aan daden opgeleverd.
3. Overheden doen er goed aan af te stappen van beleidsconfectie ten gunste van maatwerk. Stel voorwaarden op hoofdlijnen en ontwikkel liever een keurmerk dan gedetailleerde bemoeizucht met ondernemerschap. Want bemoeien is niet zelden ook verknoeien van kansen. Waar het festival van Boedapest elke zomer tienduizenden jongeren trekt, die er ook hun vakantie aan verbinden, hebben wij de neiging evenementen vooral als overlast te zien. Een cultuuromslag binnen overheden zou zowel de vrijetijdseconomie als het geluk van bezoekers goed doen.

6. Harm Reitsma: de Windcentrale

1. De Windcentrale organiseert coöperaties voor windenergie. Het bedrijf had de wereldprimeur met het opzetten van een coöperatie, waarin burgers eigenaar konden worden van één of meer aandelen in een windmolen. De opgewekte stroom wordt naar rato van het aantal aandelen in mindering gebracht op het eigen energieverbruik, waardoor coöperatieleden direct profiteren van hun windmolen. De Windcentrale sprak in een heel vroeg stadium met de Ministeries van Economische Zaken en Financiën over de mogelijkheid van zelflevering. Vooral Financiën wenst geen zelflevering, waarschijnlijk omdat het contrair is aan haar financiële belangen. Momenteel is zelflevering verder weg dan ooit tevoren.
2. Op rijksniveau wordt veel gesproken over windenergie, maar de uitvoering is gedelegeerd aan provincies, die op hun beurt wel beleid maken, maar de feitelijke uitvoering aan ontwikkelaars laten. Mede door overregulering is de realisatie van windmolens complex. Analoog aan woningbouw tot de crisis, is de grond voor de bouw van windmolens veelal in handen van ontwikkelaars. De Windcentrale zou geholpen zijn als overheden fysieke en planologische ruimte bieden om zonder tussenkomst van ontwikkelaars windmolens te realiseren. Thans koopt de Windcentrale molens van ontwikkelaars. In de verkoopprijs is de verwachte winst al verdisconteerd. Dit is ongunstig voor leden van energiecoöperaties. Een meer directe relatie tussen overheden en particuliere coöperaties komt de acceptatie van windmolens vrijwel zeker zeer ten goede.
3. Van overheden wordt verwacht dat zij initiatiefnemers, die bijdragen aan een volhoudbare toekomst, podium geven. Trots op ondernemerschap van ondernemers en particulieren past zoveel beter dan ontkenning of zelfs publieke arrogantie. Ook met het verbinden van initiatieven kan een overheid meerwaarde tonen. Vanzelfsprekend is ook een rol als eerste klant ('launching customer') waardevol, omdat een eerste voorbeeld in de praktijk ook anderen over de streep kan helpen.

7. Boudewijn Rijff: Vechtclub XL

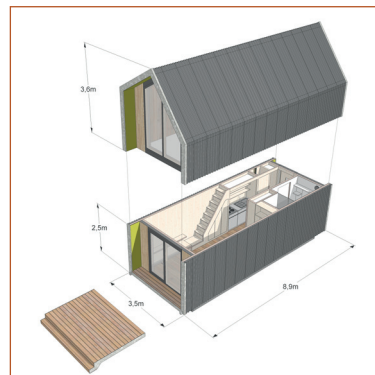
1. Vechtclub XL is een onderneming die een leegstaand pand in de Merwede Kanaalzone van Gemeente Utrecht huurt, organisch herontwikkelt, er zelf kantoor houdt en verhuurt aan ondernemers die passen bij de signatuur van creatieve maakindustrie. Selectie geschiedt op basis van persoonlijke gesprekken met kandidaten, die aan de tand worden gevoeld over ambities en bereidheid tot samenspel met bestaande huurders. Zo ontwikkelt zich een steeds rijker ecosysteem van authentieke producenten en dienstverleners. Vechtclub is financieel mogelijk gemaakt door de opbrengst van crowd funding en een lening van de Triodosbank, die de crowd fund investeringen ziet als achtergesteld eigen vermogen.
2. Bij aanvang heeft Vechtclub XL geen expliciet beroep gedaan op de gemeente. Toepassing van een zogeheten kruimelregeling zorgde voor relatief snelle wijziging van het bestemmingsplan. De gemeente erkent het succes van het initiatief en de betekenis ervan voor de verder te ontwikkelen Kanaalzone. Het huurcontract loopt in 2020 af en dat zet een rem op verdere investeringen. Gemeente en Vechtclub XL zijn in gesprek over inpassing in de herontwikkeling van het gebied. De waarde van de grond onder het forse gebouw speelt hierbij een belangrijke rol. De toekomst van de broedplaats is dus nog allerminst zeker.
3. Kansrijke initiatieven komen op eigen kracht verder en hebben de overheid amper nodig. Het risico van het stimuleren en faciliteren door overheden, die de essenties van ondernemerschap niet kunnen doorgronden, is een giftig mengsel van kaf en koren. Gemeenten moeten leren het onderscheid te maken tussen een kansrijk initiatief en een kansarme droom. De bereidheid van financiers of platforms voor crowd funding er (iets) in te willen investeren, is vaak een betrouwbare graadmeter. Verder geldt als vuistregel dat hoe meer een initiatiefnemer van een overheid verlangt, hoe zwakker het initiatief is.

8. Cees Slager: Molecaten

1. Molecaten is een familiebedrijf van vijftien recreatieparken in Nederland en twaalf bestemmingen in Centraal Oost Afrika. De onderneming richt zich op kwalitatief hoogwaardige en tevens betaalbare parken waarin de beleving van de gast centraal staat. Bijzonder zijn het adaptieve vermogen en het lange termijn perspectief. Met het oog op de match tussen vraag en aanbod worden continu behoeften gemeten en trends geanalyseerd. In Nederland worden accommodaties en recreatieve producten al na tien jaar vernieuwd. Ter illustratie: in Waterdunen in Zeeland investeert Molecaten fors mee in natuur en landschap als omgevingskwaliteit voor bijzondere recreatiewoningen.
2. Buiten de verleende vergunningen, heeft de overheid zich laten kennen als een slechte partner wat betreft betrouwbaarheid en continuïteit. Wisselende besturen en discontinuïteit in het opleggen van regelgeving, heffingen en belastingen liggen eraan ten grondslag. Menig ondernemer op zijn beurt bijt zich vast in zijn autonomie en heeft te weinig betrokkenheid bij het geluk van zijn directe leefomgeving.
3. Waar alles om draait, is vertrouwen en integriteit van betrokkenen. Dat is hét wapen tegen wederzijdse eerzucht, hebberigheid en opkomende en veranderende eigen politieke of bestuurlijke belangen. Het wijken voor een ander, en trouwens ook iets gegund krijgen, is een deugd die veel rendement in geluk oplevert. Halen is op zijn tijd goed, maar brengen kan een grotere vreugde zijn.

9. Anneke Timmermans: Heijmans One

1. Heijmans One is een initiatief binnen Heijmans gericht op innovaties in de bouw. Concreet gaat het om een compacte architectonisch sfeervolle (rij)woning van massief hout, die precies op twee vrachtwagens past en ter plekke geassembleerd kan worden. De Heijmans One is een antwoord op twee maatschappelijke vragen: behoefte aan starterwoningen en tijdelijk gebruik van bouwgrond. Gemeente Amsterdam was de eerste die het experiment met de Heijmans One aandurfde en twee prototypes liet plaatsen op het Zeeburgereiland. Ook andere gemeenten tonen belangstelling. Er is eveneens interesse uit de markt, gemeentelijke welwillendheid en een bouwer die kan en wil realiseren. De vertragende factor is de huidige regelgeving.
2. Regelgeving, ooit bedacht voor bescherming van bewoners, remt nu vernieuwing. De Heijmans One voldoet aan de eisen van het bouwbesluit voor niet permanente woningen. Logisch, want ze zijn niet als permanente woningen ontwikkeld. Het huurrecht kent echter geen tijdelijke huurcontracten, waardoor gemeenten vrezen voor juridische complicaties als zij de tijdelijke situatie van de One's wenst te beëindigen. Terwijl de huurders daar geen problemen mee hebben. Het zijn vaak starters die op een hippe plek in de stad willen wonen. Ook financiers weten het product niet goed te plaatsen. Beleggers zijn risicomijdend en zien meer heil in een (semi) permanent gebruik van de woningen, terwijl partijen achter venture capital graag willen investeren als er snel veel Heijmans One woningen kunnen worden gebouwd.

3. Heijmans doet een appèl op het Rijk om initiatieven zoals de One te doen slagen door actualisering van regelgeving. Zorg dat die beter aansluit bij de nieuwe realiteit van gebruik boven bezit. Het verzoek aan gemeenten is om mee te denken hoe het binnen regelgeving wél kan in plaats van de reflex dat het niet kan. Binnen Heijmans werkt een groot team aan verdere ontwikkeling, acquisitie en juridische aspecten van de One. Heijmans heeft goede hoop dat ze binnenkort een eerste project kan starten. Maar vreest voor al die andere creatieve ideeën in Nederland, want lang niet elke initiatiefnemer kan zich zoveel menskracht veroorloven om een vernieuwing tot een succes te maken.

10. Steef en Ton Uijttewaal: Blokhovens Linievarken

1. De gebroeders Uijttewaal zijn één van de weinige Schalkwijkse boeren die hun grond niet hebben verkocht aan projectontwikkelaars, die mikten op een grote nieuwe woonwijk. Het behoud van de grond wierp de vraag op hoe ze de toekomst van het boerenbedrijf voor zich zagen. Deelname aan een door Provincie Utrecht georganiseerde ontwerpcompetitie zette de broers op het spoor om het anders te doen. Het door hen ingezonden ontwerp voor een innovatieve varkensstal kwam als winnaar uit de bus. Het unieke van het plan is dat het qua maat en schaal past bij de mogelijkheden van de regio voor agrarische bedrijven. Ze bedachten een stal met recreatieve wandelroutes er langs en doorheen. Bezoekers zien de varkens in hun groepshokken in het stro liggen. De varkens hebben een goed leven, de boer krijgt een eerlijke prijs en de consument weet wat hij eet. Streekproductie en transparante voedselproductie maken de keten weer sluitend.
2. Het winnen van de prijs viel samen met de introductie van uitnodigingsplanologie op het Eiland van Schalkwijk. Koren op de molen van de broers, omdat het initiatiefnemers uitdaagde een bijdrage te leveren aan de invulling van het gebied. Het door Gemeente Houten geïntroduceerde 'één loket' is een zegen. Publiek enthousiasme voor de nieuwe stal zorgde dat het idee uitgroeide van stal via recreatieve routes tot aankoop van Fort Lunet. Fort Lunet zien de broers als het brughoofd naar het gebied voor bezoekers. Ondanks dat ideeën zijn gegroeid en dat overheden enthousiast zijn, is er nog geen steen gestapeld. De slag van praten naar handelen blijkt weerbarstig. Niet direct betrokken ambtenaren vervallen snel in de reflex om plannen langs de regellat te leggen. Van de ondernemer wordt verwacht dat hij uitspraken doet over zijn bedrijfsvoering vijf jaar in de toekomst, terwijl flexibiliteit en adaptief ontwikkelen juist voorwaarden voor succes zijn. Het ontbreekt de gemeente aan besef wat een onderneming is. Zonder open winkel gaat het licht uit.

- Als de initiatiefnemers tien procent van hun energie zouden hebben gestoken in het aanvragen van een vergunning voor een traditionele varkensstal, zonder maatschappelijke meerwaarde, had die er waarschijnlijk al gestaan. Enthousiasme van overheden dat zich niet vertaald in actie, kan fnuikend zijn voor een ondernemer die gebiedsontwikkeling 'er bij moet doen'.
3. De hartenkreet van de initiatiefnemers richting overheden is dat zij in eigen huis ontvankelijk zijn voor en voorbereid zijn op verrassende initiatieven. Het gaat om ambtenaren die niet dagelijks contact hebben met de ondernemers, raadsleden van gemeenten en statenleden van provincies. Het bezoek van minister Melanie Schultz aan het vooralsnog papieren initiatief, als pronkstuk van uitnodigingsplanologie, valt niet te rijmen met vergunningverleners die spijkers op laag water zoeken. Overheden willen op de hoogte zijn van details die een ondernemer zelf nog moet ontdekken. Als doelen helder zijn, stel dan het vertrouwen in de ondernemer om deze te verwezenlijken. Als je een paard wilt laten lopen, ga je er opzitten of er naast lopen, maar er niet voor staan.

Beeld van overheden

In aanvulling op de gesprekken met initiatiefnemers in het ruimtelijke domein zijn de honderd thans snelst groeiende ondernemingen van Nederland (FD Gazellen 2014) geanalyseerd op hun strategie. De FD Gazellen zijn opvallend sterk gespecialiseerd in een dienst of product. Relatief weinig diensten en/of producten, maar in de beperking wel uitblinken binnen een breed netwerk. De initiatiefrijke ondernemers durven vooruit in de tijd te kijken en te investeren in gerichte innovaties. Het verlangen naar zo min mogelijk financiële afhankelijkheid wordt breed gedeeld. In de beleving van velen kunnen diensten van overheden online worden geleverd. Weinigen zien nog een ambtenaar, de overheid is welhaast een algoritme. Ook uit de tien gesprekken klinkt het verzoek aan overheden om vooral niet te hinderen en de roep om erkenning (*'zie ons staan'* was een veelzeggende uitspraak) van ondernemerschap en specialistisch koploerschap. Ook waar het om klassiek publieke domeinen gaat, zoals cultuur, duurzame ontwikkeling en natuur. De binnen overheden vaak veronderstelde roep om geldelijke steun blijkt amper aan de orde. Waar de vraag zich al voordoet, gaat het om (incidentele) stimuleringsregelingen. Op het gebied van energie krijgt het Rijk een rode kaart vanwege verholde belangenverstrengeling en discontinuïteit. Indirect geldt dit ook voor grondbeleid, daar vrijwel elk ruimtelijk initiatief er tegen aan loopt en het Rijk al decennia wegkijkt van perverse prikkels in het systeem. Kwesties in het openbaar bestuur worden gepercipieerd als problemen van bestuurders zelf, niet van de samenleving. Na vijftig jaar vruchteloos praten over renovatie van het Huis van Thorbecke is dat verlangen vervlogen. Ondertussen gaat het proces van feitelijke regionalisering in een globaliserende netwerkwereld onverminderd voort.

De binnen overheden vaak veronderstelde roep om geldelijke steun blijkt amper aan de orde.

Verwachtingen van initiatiefnemers

Initiatiefnemers, de koplopers naar de toekomst, verwachten van EU en Rijk adequate invulling van kerntaken zoals veiligheid en rechtsbescherming en zodanig doordachte spelregels dat vooruitkijken en durven op zijn minst niet in de wielen worden gereden door discontinue of oneerlijke spelregels. Maak echt werk van een 'fair level playing field' in voorwaardelijke zin. Van provincies, gemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat verwachten zij dienstbaarheid en vakmanschap wat betreft vergunningverlening, toezicht en handhaving (zie ook Trendbrief 'Middenbestuur aan zet'). Waar van toepassing komt daar adequaat beheer bij (zie ook Trendbrief 'Beheren is vooruitzien'). En op regionale schaal vooral opereren als één netwerk van overheden, waarbinnen parallel wordt geschakeld en waar nodig samenhangende kennis wordt aangeboden. De gangbare publieke spaghetti blijkt onverteerbaar: met een initiatief eerst door de pomp van een gemeente, dan van een provincie, dan van een waterschap, dan van een buurgemeente, dan van Rijkswaterstaat om vervolgens investeringen in onderzoeken te zien vervluchtigen omdat de spelregels van EU of Rijk zijn gewijzigd. Met het oog op flexibiliteit, roldifferentiatie en een samenleving die leunt op cross-overs doen alle regionale overheden er goed aan te werken aan een integrale begroting. Stop de stikende sectoren met bijbehorende potjes en baasjes.

In lijn met het onderzoek als grondslag voor het Cahier Meerwaardcreatie (**8 P's**), zien **Personen** in de vorm van initiatiefnemers vooral publieke meerwaarde in het articuleren van **Principes** (waarden) en het schetsen van een **Panorama** op de schaal van een regio (stip op de horizon). Een stap verder gaat het **Programmatisch** verbinden van initiatieven, anders gezegd het assembleren van belangen. Immers, hoe hoger de specialisatiegraad van initiatiefrijke ondernemers, hoe meer (impliciete) behoefte aan verbindingskracht. Dit niveau leent zich om publieke kaders (volhoudbare ontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit, et cetera) beargumenteerd in te brengen. De

in ontwikkeling zijnde Laan voor de Leefomgeving is een treffend voorbeeld van intelligente ontsluiting van kennis en argumentaties (zie ook Trendbrief ‘Gebiedsontwikkeling en Omgevingswet’). Op procesniveau zijn de meerwaardetrajecten van onder meer Noord-Brabant en Overijssel trendsetend. Op het niveau van **Pakketten**, **Projecten** en **Producten** zijn particuliere en private partijen van nature beter gesteld. Zij hebben niet de last van democratische legitimering, gelijkheidsbeginselen, vergaande verantwoordingsplicht, verkiezingskoorts en sectorale verkokering. Mede door sociale media en virtuele omgevingen krijgen directe contacten tussen initiatiefnemers en **Personen** in de vorm van gebruikers een impuls. De tussenrol van overheden op regionale schaal smelt steeds verder af.

Hoe hoger de specialisatiegraad van initiatiefrijke ondernemers, hoe meer (impliciete) behoefte aan verbindingskracht.

De grote opgave

Ervaringen binnen meer dan honderd praktijken van ruimtelijke ontwikkelingen overtuigen in wederzijdse afhankelijkheden tussen publiek, privaat en particulier. Niemand betwist dit. Wel gaat het gesprek over bestaande versus wenselijke verhoudingen. Een overheid die haar beeld van de realiteit op moment X kunstmatig uiteenrafelt en vastlegt in sectoraal beleid, om dat beleid vervolgens als beoordelingskader voor ontwikkelingen op moment Y te hanteren, is toe aan een plek in een museum. Een overheid die hierop reageert door alle kaders los te laten, ontkent de betekenis van het publieke domein. Het wijze midden ligt helaas niet voor het oprapen. Met roepen om minder regels gaan we er niet komen. Het ontwerpen van slimmere regels kan helpen en erkent de noodzaak van afspraken, maar dan wel productieve en geen verstikkende kaders. Slimmere regels zullen we moeten uitvinden in praktijken, bijvoorbeeld tijdens meer-

waardegesprekken tussen parallel werkende overheden en initiatiefnemers. Afvinken kan zo plaatsmaken voor aanvinken. Het uitvinden van vitale verhoudingen tussen publiek, privaat en privaat is de grote opgave voor alle partijen, die ongetwijfeld met vallen en opstaan gepaard gaat. Het is een avontuur, een trektocht, een laboratorium voor nieuwe modaliteiten van democratie.

Een overheid die haar beeld van de realiteit op moment X kunstmatig uiteenrafelt en vastlegt in sectoraal beleid, om dat beleid vervolgens als beoordelingskader voor ontwikkelingen op moment Y te hanteren, is toe aan een plek in een museum.

Vier praktijken van uitnodigende overheden:

1. Noord-Holland: Seed Valley
2. Overijssel: Noordoost-Twente
3. Rijksvastgoedbedrijf: Locatie Valkenburg
4. Rijkswaterstaat: A2 Vonderen-Kerensheide

Noord-Holland: Seed Valley

Je staat er niet dagelijks bij stil, maar de tomaat, sla of broccoli die je vandaag eet, is genetisch niet dezelfde als die vijf jaar geleden op je bord lag. Voortdurende resistentieveredeling is nodig om te voorkomen dat oogsten ten prooi vallen aan snel muterende ziekteverwekkers. En om aan de wereldwijd stijgende vraag naar voedsel te voldoen, moet de opbrengst van land- en tuinbouwgewassen flink omhoog. Dat kan door plantenrassen te ontwikkelen die simpelweg meer kilo's per hectare opleveren, maar ook door rassen te ontwikkelen die zelfs onder extreme weersomstandigheden of bij hoge zoutconcentraties productief zijn. In het gebied uitlopend van Enkhuizen tot Warmerhuizen heeft zich de laatste decennia het internationale centrum voor plantenveredeling en zaadtechnologie ontwikkeld. Meer dan veertig bedrijven in deze bedrijfstak hebben zich verenigd in een samenwerkingsverband onder de noemer Seed Valley. Het vormt een onderdeel van Greenport Noord-Holland Noord.

Seed Valley is opgericht vanuit de visie dat het bedrijvencluster stevig verankerd wil blijven in Noord-Holland. Nu al werken er ruim 2500 mensen in Seed Valley en dit aantal groeit met naar verwachting vijf tot tien procent per jaar. Dit betekent dat de sector in dit gebied elke tien tot twaalf jaar in grootte verdubbeld. Seed Valley is inmiddels een begrip en we zien daar dan ook de positieve resultaten van. De Universiteit van Amsterdam heeft haar bakens verzet wat heeft geleid tot de Green Genetic Hub. Daarbij springt ook de benoeming van een bijzonder hoogleraar voor de sector in het oog. Dat in samenwerking met ook de Wageningen UR. Het hoger onderwijs/wetenschappelijk onderzoek is hiermee dichterbij de bedrijven gekomen. Daarnaast bereikt een deel van de innovaties ook het grote publiek. Het is een stimulans voor de bedrijven om ook op dit punt meer samen te werken. Dit alles maakt Seed Valley tot het mondiale middelpunt van de zaadindustrie en tot een uitdagend, internationaal werkerterrein.

De provincie onderkent de importantie van de zaadveredeling voor Noord-Holland Noord en wil voor de bedrijven optimale vestigingsvoorwaarden creëren. Er zijn twee zaadveredelingsconcentratiegebieden aangewezen: de omgeving van Warmerhuizen en een gebied rondom Enkhuizen. De keuze is gebaseerd op de aanwezigheid van bedrijven en gunstige vestigingsvoorwaarden. Zaadbedrijven kunnen zich in zo'n gebied eenvoudig vestigen. Daarnaast zijn bestaande zaadveredelingsbedrijven buiten deze gebieden apart aangeduid op een kaart, zodat ook zij kunnen profiteren van een stimulerend provinciebeleid voor deze sector. In de afgelopen drie jaar is zo vormgegeven aan grootschalige uitbreidingen met een gezamenlijk oppervlak van circa zestig hectares. Deze oppervlakte is vergelijkbaar met de totale uitgifte van bedrijventerrein in dezelfde periode in de hele provincie Noord-Holland. De provincie combineert deze economische kansen met een goede landschappelijke en ruimtelijke inpassing. Voor sommige gebieden betekent dit dat er werkenderwijs nieuwe landschappen ontstaan in samenspraak met bedrijven, burgers en gemeenten.

Informatie:
John Arkes
arkesj@noord-holland.nl

Overijssel: Noordoost-Twente

Vier gemeenten in Noordoost-Twente (Dinkelland, Losser, Oldenzaal en Tubbergen), Waterschap Vechtstromen en Provincie Overijssel zijn eind 2014 gestart met een moedig experiment met een collectief van dertien initiatieven vanuit de samenleving in Noordoost-Twente. Zonder strakke kaders vooraf en met overheidscofinanciering wordt aan de initiatiefnemers alle ruimte gegeven hun innovaties tot ontwikkeling te brengen en hun meerwaarde te leveren aan een volhoudbaar vitaal Noordoost-Twente. Meerwaardecreatie door een combinatie van overheidsparticipatie en maatschappelijke zelforganisatie staat hierbij centraal. Initiatieven liggen op terreinen van nieuwe economie, arbeidsparticipatie en mobiliteit. De kern van de initiatieven is het assembleren van diverse maatschappelijke opgaven en intrinsieke motivatie vanuit de samenleving.

Het gaat nu nog goed in Noordoost-Twente, maar de regio krijgt de komende jaren te maken met een stapeling van problemen. Het van problematiek. Het gaat daarbij om demografische ontwikkeling, afnemende groei van de (beroeps)bevolking, opkomst van nieuwe economieën, hervorming van Europees Landbouwbeleid, toenemende druk op overheidsfinanciën, aanwezige natuur- en landschapswaarden en de daarbij behorende wet- en regelgeving (vooral N2000 en Kaderrichtlijn Water). Er staat dus wat op het spel. Tegelijk kan worden vertrouwd op het oplossend en zelforganiserend vermogen van de regio door de aanwezige kracht van nabijheid en Noaberschap.

Overheden heroriënteren zich op hun rol en positie. Maatschappelijke ontwikkelingen, financiële middelen, beperkingen aan de maakbaarheid van de samenleving nopen daartoe. De toekomst van Noordoost-Twente, de potentiële kracht van de Twentse samenleving en de heroriëntatie van de overheden zijn de drijvende krachten van dit participatietraject met drie O's: ondernemers, overheden en onderwijs. Spannende vragen moeten de komende twee jaren worden beantwoord. Zijn we op het spoor van een nieuwe (publiek-private) praktijk in het creëren van maatschappelijke meerwaarde? Gaan deze initiatieven op diverse maatschappelijke velden werkelijk impulsen geven aan een vitaal volhoudbaar Noordoost-Twente? Vanuit het NederlandBovenWater-programma is een leertraject opgezet in samenwerking met Saxion Hogescholen.

Informatie:
Elselien Koning
el.koning@overijssel.nl

Rijksvastgoedbedrijf: Locatie Valkenburg

Vliegveld Valkenburg is een voormalige vliegbasis, die de komende jaren wordt getransformeerd tot een duurzame wijk van maximaal vijfduizend woningen. De locatie ligt ingeklemd tussen de duinen, Katwijk en Wassenaar. Natuur- en recreatiegebieden liggen binnen handbereik. De nieuwe wijk moet een grote variëteit aan woningen en bewoners trekken, zowel regionaal, nationaal als internationaal. Voor Locatie Valkenburg geldt de ambitie om geheel zelfvoorzienend te zijn in energie. De planvorming is beloofd met een ‘outstanding’ vijf sterren BREEAM-NL certificering voor gebiedsontwikkeling.

Daar waar mogelijk trekken het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en Gemeente Katwijk het initiatief naar zich toe. Bijvoorbeeld door heldere kaders te stellen en infrastructuur alsook blauwe en groene structuren tussen de verschillende bouwvelden vooraf aan te leggen. Door een stevige, samen met marktpartijen uitgewerkte visie op duurzaamheid neer te leggen. Maar tegelijkertijd realiseren RVB en Katwijk zich dat zij niet alle ambities zelfstandig kunnen en moeten willen realiseren. Vandaar dat een adaptieve ontwikkelstrategie is uitgewerkt. Niet alles aan de markt overlaten, maar zoeken naar manieren om de creativiteit en innovaties van de verschillende partijen te ontsluiten. Juist voor zo’n grootschalige gebiedsontwikkeling is flexibiliteit een vereiste. Daar passen geen statische afspraken bij maar tijdelijke intensieve samenwerkingsverbanden met meer partijen. Gedurende de ontwikkeling staat een aantal principes centraal: gebruik bestaande kwaliteiten, creëer dynamiek en levendigheid, werk met afgeronde zelfstandig functionerende delen, zorg voor maximale flexibiliteit binnen houvast en zekerheid, groei vanuit verschillende bronpunten, wees zelfvoorzienend in de energiebehoefte en betrek de consument.

Het masterplan bepaalt de omvang van het podium. De principes geven een beeld van het verhaal. Wie en hoe de rollen ingevuld worden is aan initiatiefnemers. De audits zijn in voorbereiding. Er wordt nagedacht hoe partijen gestimuleerd en beloofd kunnen worden die de principes in hun plannen integreren. Er wordt nagedacht hoe partijen die de principes in hun plannen integreren kunnen worden beloofd. Met een scope van twintig jaar en maximaal vijfduizend woningen kan Locatie Valkenburg zich de luxe permitteren om te zoeken naar manieren om goede optredens te belonen met opnieuw een rol (‘past performances’).

Informatie:

Suzanne in 't Veld

suzanne.intveld@rijksoverheid.nl

en Jaap Jonker

j.j.jonker@katwijk.nl

Rijkswaterstaat: A2 Vonderen-Kerensheide

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu en Provincie Limburg investeren fors in verbetering van de A2. In de regio Midden-Limburg wordt de A2 over een lengte van twintig kilometer verbreed naar 2x3 rijstroken en een vluchtstrook. Het verkeert in het stadium van planuitwerking. Vanaf 2022 is de aanleg voorzien. Rijkswaterstaat Zuid voert het project uit en doet dat in nauw overleg met onder meer Gemeente Echt-Susteren, Gemeente Sittard-Geleen, Gemeente Stein, Waterschap Roer en Overmaas en niet in de laatste plaats met ondernemers.

Bijzonder in de directe omgeving van het project en van groot belang als economische motor voor Limburg zijn DSM/Chemelot en VDL NedCar. Ook met deze partijen zijn verbindingen gelegd in verband met relaties tussen de A2 en de aanhaking op DSM/Chemelot-Campus bij Urmond alsook de aansluiting richting VDL Nedcar bij Born. Hoe belangrijk VDL Nedcar is voor de regio spreekt uit de cijfers.

In 2014 zijn er 29.196 auto's gemaakt. Het bedrijf verwacht in de periode 2020-2025 dagelijks circa duizend personenauto's te produceren. Voor aanvoer van onderdelen en transport van producten zijn dagelijks 150-200 vrachtwagens nodig. Omdat de helft van de auto's in China wordt verkocht, is een combinatie van transport over spoor naar de haven van Rotterdam wenselijk. Naast transport van materieel komen en gaan dagelijks drieduizend medewerkers met hun auto naar en van het bedrijfsterrain, veelal in de daluren (vroeg naar het werk, vroeg naar huis). VDL NedCar is een magneet voor andere bedrijven, waaronder toeleveranciers.

Hetzelfde geldt voor DSM en Chemelot. Chemelot is een bijzonder industrieel innovatiecomplex in life sciences en material sciences en in zijn soort één van de grootste spelers van Europa. DSM is eigenaar van het terrein van achthonderd hectares. Naast DSM delen ruim zeventig ondernemingen de infrastructuur, zoals SABIC, LANXESS en OCI Nitrogen. Het terrein biedt werkgelegenheid aan bijna vijfduizend mensen. Nabij de A2 bevinden zich in Urmond het hoofdkantoor van DSM Dyneema (bekend van 's werelds sterkste vezel) en in Sittard het hoofdkantoor van DSM Nederland. Niet verwonderlijk dat Rijkswaterstaat vroegtijdig in gesprek gaat met ondernemers. De A2 is voor hen en voor de economie van Limburg een slagader.

Informatie:

Jeroen Maas

jeroen.maas@rws.nl

en Henk Luijpers

hmj.luijpers@prvlimburg.nl

Colofon

Deze trendbrief is de vierde in een reeks van vijf, die in het kader van het programma NederLandBovenWater 2014-2015 verschijnt. De eerste verscheen in juni 2014 onder de titel ‘Middenbestuur aan zet’, de tweede in oktober 2014 onder de titel ‘Beheren is vooruitzien’, de derde in januari 2015 onder de titel ‘Gebiedsontwikkeling en Omgevingswet’. De inhoud van de trendbrieven is de verantwoordelijkheid van Peter van Rooy, Ab van Luin, Geert Teisman en Jeroen Hutten.

Op www.nederlandbovenwater.nl staat nadere informatie.

NederLandBovenWater (NLBW) is een innovatief opleidingsprogramma voor gebiedsontwikkeling. Het tweejarige programma Meerwaardecreatie in de Praktijk (2014-2015) is gericht op het opwerken van praktijken door en met praktijkhouders.

Partners binnen het lopende programma van NederLand BovenWater zijn:

Gemeente Dronten

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Provincie Noord-Brabant

Provincie Noord-Holland

Provincie Overijssel

Provincie Utrecht

Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO)

Rijksvastgoedbedrijf (RVB)

Rijkswaterstaat

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Provincie Noord-Brabant

provincie :: Utrecht

Rijksoverheid